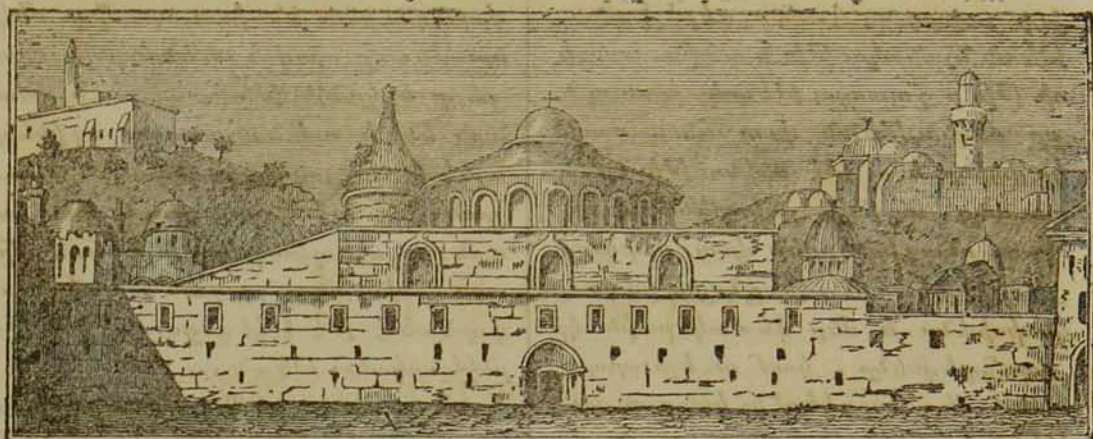

ՎԵՅԵՐՈՐԴ ՏԵՂԻ
ԹԻՒ 3.

Ա. Մ Ս Ա. Գ Ի Ր

ՄԱՐՏ 31.
1871.

Ա. Զ. Գ. Ս. Յ. Ի. Ն., Բ. Ա. Ն. Ս. Ս. Ի. Ր. Ա. Կ. Ա. Ն. Ե. Ի. Գ. Ր. Ա. Գ. Ի. Տ. Ա. Կ. Ա. Ն.

Ս Ի Մ Ո Ն Պ Ե Տ Ր Ո Ս (*)

Եթե ասենք որ Միմանը վեճ էր, որուն վրայ պիտի շինուէր Յիսուսի Քրիստոսի Լիկեղեցին, դարձեալ կա-
րող չենք պնդել, որ Պետրոս պիտի լինէր առաքելացեալ կամ առաքելոց
առաքեալ, և միայն ինքն էր զրահա-
ւորուած անսխալականութեան զրա-
հով իւր ընկերակից աշակերտաց մէջ
որոնք ամենքը վկայ էին Յիսուսի Քրի-
ստոսի յարութեանը և հաղորդակից
էին Հոգւոյն Սրբոյ շնորհացը և լու-
սոյն: Կարող չենք պնդել, որ Պետրոս
առաքելացեալ պիտի լինէր, վասն զի
Յիսուսի խօսքերուն մէջ ամենեւին
պղծպիտի խմատ չըկայ, իսկ եթէ ա-

ռաքելական Լիկեղեցւոյ պատմութեա-
նը հաւատարմով՝ Պետրոսին չը տանք
առաքելացեալութեան իրաւունք, և
միայն իւր աթոռին եւ յաջորդացը
տանք, (այնպէս համարելով թէ ա-
թոռ և յաջորդներ ունի,) եթէ Յի-
սուսի այս սրբոյ խօսքը — Դու ես վեճ
ե՞ս վեճայ այժմ վեճի լինելոյ լի-
այնպէս մեկնենք, որ ոչ թէ Պետրոս
ինքն, այլ Պետրոսէն զատ, Հառիւսայ
բոլոր եպիսկոպոսները նոյն խոստման
ժառանգորդներն են, որ Պետրոսին
տրուեցաւ, և նորա միայն իրենց ան-
ձին մէջ կ'ամբփոխեն գերիշխանութիւն
ամեն աթոռոց և համայն առաքելոց.
եթէ ասենք որ Յիսուսի խօսքերը Պետ-
րոսի նկատմամբ աննշան են, բայց

(*) Հարաւանութիւն, տես թիւ 2.

իւր յաջորդաց համար գերիշխանութեան նշանակութիւն ունին, այսպիսի թիւր դատողութեամբ իրաւունքը մեկնութեան վրայ հաստատած կը լինինք և ոչ թէ մեկնութիւնը իրաւանց, այսինքն չը կարենալով Ս. Գրոց բնագիրներուն վրայ մարդկային չէնք կառուցանել, նոցա իմաստը կը փոխենք և մեր ձեռակերտին կը յարմարեցնենք, կամ աւելի սարգասել, մեր մարդկեղէն կարգադրութեան կամ չէնքին մէջ աստուածային խօսքերու իմաստ կը փնտռենք, փոխանակ աստուածային խօսքերու մէջ մեր հիմնարկութեան վճիռը փնտռելու: Իսկ և իսկ սոյն ճանապարհաւ կ'ընթանան եպիսկոպոսունք Հռովմայ, որոնք ոչ թէ աստուածային խօսքի վրայ կը հիմնեն Պապական իշխանութիւնը, այլ Աստուծոյ խօսքը կը ջանան հիմնել Պապական իշխանութեան վրայ: Եւ այսպէս ահա քրիստոնէական սկզբունքները թիւր մեկնելով՝ կը կործանեն և կը տապալեն հաւատոյ հիմունքը, կը թիւրեն Ս. Գրոց իմաստը ամենասոսկալի և քմածին մտահաճութեամբ, կը բառնան ամեն կնիք սրբութեան, կը պատառեն ամեն ցանկ և պատուար ամբլծութեան և լայն տապալէզ կը բանան, որ ճշմարտութիւնը ուղիակի լինի և կատաղաբոր յորդեն այլանդակ կասկածներ և տարակոյսներ ընդդէմ Աւետարանի: Սիով բանիւ, չէութիւն մի յանդգնաբար հաստատել ջանալով, իրաւունք կուտան ամենակերպ ուրացութեանց և բացաւութեանց: Հատ բաներ կան, բայց մենք չենք ուզեր երկարել մեր խօսքը: Պապականաց փաստաբանութիւնքը առանց փաստի են և առանց ապացուցի: Արքա ճշմարտութիւնը փոխած են ստութեան, և յայտնի ըլլալ

վարագուրած են խաւարամիտ մեկնութեամբ, որով և ամենապարզ միտքերը երկբայութեան հողմերուն մատնած են և ամենահաստատ ոգիները ալեկոծ և յողդողդ վիճակի հասուցած: Եւ ահա այս է բուն պատճառը, որ սկեպտականութիւն կամ միտաւոր վարանքը յորդան տալով մուտ գործած է թէ՛ Եկեղեցւոյ մէջ և թէ՛ ընկերականութեան:

Այսպէս ուրեմն, Յիսուսի խօստումն առ Սիմոն ամենեւին չունի և կարող չէր ունենալ այն տարապայման իմաստը, զոր հնարեցին թիւր մեկնիչք: Իսկ ի հարկ է մեր Փրկչի խօսքերը անշուշտ իմաստ մի ունին: Եւ միթէ ինքնին բացայայտ չ'այս իմաստը, և ինչ հարկ կայ երկար որոնել:

Եթէ Աւետարանիչները և Գործոց պատմիչը հաւասար տեսութեամբ կը նային Պետրոսի վրայ, ինչպէս միւս Առաքելոց վրայ, այս մասին բնաւ պիտի չը զարմանանք և պիտի չը կարծենք թէ՛ Յիսուսի մարգարէութիւնը նշանակութիւն չունէր: Եթէ ոչ բուրովին, գէթ մասամբ Եկեղեցւոյ շինուածը պիտի բարձրանար Պետրոսի վրայ, և մենք, 19 դարերէն ըզկնի, կարող ենք Սիմոնը վէժ կամ ժայռ համարիլ, յորմէ կոփուեցան իւր քարոզութեանը հաւատացողները. Եսայի. ԺԱ. 1: Եթէ Յիսուս, տարբեր, բայց ճշմարիտ անուն մի տալով Սիմոնին ասած լինէր—Իոնա կայ ճշմարտութեան, և այս կայող էս պիտի անոցանէ՞մ Եկեղեցիս: Եւ կամ թէ՛ Իոնա ընդ կենդանի վարդապետութեան, էս այս ընդ պիտի արքայանէ՞մ Եկեղեցիս—բնաւ կարող չէինք հետեւցնել թէ՛ Պողոս, Յովհաննէս, Յակովբոս, Լյուդոս, Տիմոթէոս, Թագէոս, Բարդուղիմէոս և այլք իրաւունք չունին մասնակցելու սոյն անունակոչու-

Թեանը վասն զի մի է ամենուն ուսած ճշմարտութիւնը, վարդապետութիւնը և դաւանութիւնը: Այս աղաքէն ինքն իսկական հացն և կենդանի ջուրն Յիսուս Քրիստոս փոխարկեց իւր առաքելները ՚ի հաց և ՚ի ջուր կենդանի: Ի՞նչպէս կը զննար ուրեմն երկնաւոր վարդապետը միւս առաքելաց կոչումը, որոնք ամենեքեան քարինք էին և մասունք անկեան Ամին Յիսուսի, որուն վրայ շինեցաւ Լիկեդեցին: Արդ, եթէ Յիսուս Ամինի անունը փոխած չը լինէր միւս առաքելաց պէս և Պետրոս կոչած, դարձեալ Փրկչի խօսքը իւր նշանակութիւն պիտի ունենար Ամինի առաքելութեան նկատմամբ, վասն զի նա եւս միւս առաքելաց պէս աշխատեցաւ Աւետարանի լոյսը երկրիս վրայ տարածելու: Ասկայն գուցէ հարցուի թէ՛ ինչո՞ւ համար միայն Ամինի անունը փոխուեցաւ և ձե՞ծ կոչուեցաւ: Այսպիսի հարցում մի երբէք կարող չէ առաքելական պաշտօնի մէջ տուածին արտօնութիւն տալ Պետրոսին: Արշափ կամին թող մեկնեն, ինչպէս կամին թող մեկնեն, առաքելութեան մէջ բացառութիւն չը կայ: Առաքելութեան կոչումը հաւասարութեան վրայ հիմնած է, և ոգւոյն Սրբոյ շնորհքը հաւասարապէս սփռուած է ամենուն վրայ և Աւետարանի իւրաքանչիւր խօսքերէն հաւասարութեան անուշահոտութիւնը միայն կը ծաւալի: Ինտելլեկտէր միանգամ Աւետարանի ոգւոյն, ջնջեցէք այն կանխակալ մտածութիւնները, որովք ջանացին ոմանք մասնաւոր առանձնաշնորհութիւններ փնտռել Պետրոսի վրայ, փարատեցէք մի անգամ ամեն մթութիւն և մըռայլ, զոր կուտակեցին Պետրոսի վրայ թիւր մեկնութեան ամպերը, և իսկոյն կը տեսնէք, որ Յիսուսի խօս-

քերը պայծառ են իբրեւ լոյս, և կը լուսաւորին ամեն միտք՝ որ լուսոյ կը փափաքի:

Ամեն գործոյ մէջ, եթէ սկզբունքին նայինք, կը տեսնենք որ Աստուած միայն ինքն կը գործէ և իւր փառքը ուրիշին չը տար: Իայց եթէ սկզբունքի բարձրութենէն դէպ ՚ի վար նայինք, կը տեսնենք որ, արդարեւ Աստուած կը գործէ, բայց ունի նմանապէս և գործակիցներ: Վարդիկ գործակից են Աստուծոյ, վասն զի ինքն այսպէս կամեցաւ: Տարակոյս չը կայ որ մարդկանց գործը Աստուծոյ կը պատկանի ինչպէս և մարդիկ ինքեանք, որոնք Աստուծոյ ստեղծուած և զօրութիւն ստացած են գործելու համար: Իայց շատ անգամ Աստուծոյ գործը մարդկանց ձեռքով կը գործուի, թէ և տարբեր եղանակաւ և տարբեր աստիճանաւ: Օրինակի համար, դիւցազնական թատրերգութիւն մի կը ներկայանայ մեզ և կը տեսնենք որ դերերը տարբեր են, թէ և ամենքն եւս իրենց տեղը և արժէքը ունին: Ամեն տեղ, ամեն ժամանակ և ամեն գործողութեան մէջ մարդիկ կան, որոնք այլոց օրինակ տալու համար առաջ իրենք կըսկսին, իրենք կը ձեռնարկեն եւ իրենք ճանապարհը կը հարթեն: Ամեն ընկերութիւն և ամեն հասարակութիւն, ամենէն ազատն անգամ, երբ նշանաւոր գործ մի կատարել կը փափաքի, երբ երեւելի յեղաշրջում մի առնել կը ձգտի, միշտ այնպիսի անհատներ կ'որոնէ, որոնք աւելի ընդունակ են գործոյ յառաջադիմութեան համար: Այսպէս ևս, Աստուած, իւր երկնաւոր թագաւորութիւնը հաստատելու համար, կը յարուցանէ նոյնպիսի անհատներ: Բանի որ մարդկային բնութիւնը այսպէս է, թէ ընկերական և թէ կրօ-

նոսրան ասարորիզին մէջ, միշտ մարդիկ պիտի գտնուին, որոց միայն յատուկ է սկիզբն առնել որ և իցէ մեծ գործողութեան, որոց միայն տրուած է առաջին անգամ դրօշ պարզել և հասարակաց շարժմանը կարապետ լինիլ: Աշխարհիս ամեն մեծամեծ իրողութեանց մէջ, որոնք փութոխած և յեղաշրջած են երկրիս երեսը և մարդկանց մտքերը, հասարակաց բազմութիւնը միշտ առաջնորդ մի ունեցած է: Հասարակութիւնը միշտ առաջնորդ կը փնտռէ, ոչ թէ գաղափարներ ստանալու համար, այլ իւր ունեցածները իրագործելու համար, վաւրն զի եթէ գաղափարներ չունենար, առաջնորդ եւս չէր փնտռեր: Հատանգամ եւս, տակաւին հասարակութիւնը չըմնտուած, ամենէն եռանդաւոր, ամենէն զօրաւորը, բայց ոչ թէ միշտ ամենէն ընտիրն և լուսաւորեալն, ինքնին յառաջ կը խաղայ, ինքնին ձեռն կը խմէ, և երբեմն ինքն միայնակ է բոլորովին և միայն իւր համար կ'աշխատի, բայց կը տեսնես որ իւր պարզած դրօշին ներքեւ բազմաթիւ բանակ կը համախմբի: Եթէ բանակք մարդկային ազգի պատմութիւնը՝ հարիւրաւոր օրինակներ կը ներկայանան մեր աչքին: Արդգամ արդեօք լութեր ժողովուրդի ապագայ յոյզը, չըգիտենք, բայց երբ անվեհեր նշան տուաւ և դրօշ պարզեց Պապական իշխանութեան դէմ, բիւրաւոր մարդիկ սոսկալի պատերազմի գաշտը նետուեցան և հետեւեցան լութերին: Այլ կը կարծէր իսկզբան՝ թէ ան նշան կրօնաւոր մի պիտի կարենար վերի վայր ցնցել դարերով բարձրացած Պապական իշխանութեան շէնքը և անկանգնելի կերպով հարուածել: Բայց ինչո՞ւ լութերի վրայ խօսինք, մինչդեռ աւելի մերձաւոր և գեղեցիկ օրինակ

ունինք մեր առջեւ: Այդ Տրդատայ ահռելի բանակին և լեգէօնին մէջ սրատապարուած սովական զինուոր մի, Ս. Ղրիգոր, կռապաշտութեան արհաւիրանայ դէմ՝ խաչի դրօշը կը սրարդէ, դառն տանջանաց կը մտնուի, եւ սակաւ ժամանակէն զինի, կը տեսնես որ Եփրատայ ափանց վրայ հաւատով զինուորեալ լուսատեսիլ բանակներ կենարար խաչի դրօշին տակ կը տագուարին, մկրտուելով ի ջուր սրբութեան, ի հաւր զօրութեան՝ ի Հոգին Սուրբ: Այսպէս ևս, չը ժրխտենք որ, քրիստոնէական առաջին նորածին Եկեղեցւոյն մէջ Պետրոսի անձը յաճախ կը ներկայանայ մեզ, ինքն կը հիշեցնէ քրիստոնէական քարոզութեան առաջին բարբառը, բայց երբեք իշխանական իրաւունք չը վերագրէր իւր անձին, վասն զի եթէ շըրէատանի մէջ ինքն առաջին անգամ կը խօսի, Հեթանոսութեան մէջ Պօղոսն ու Նիքոլան, Թագէտն ու Բարդուղիմէոսն են, որք առաջինն կը հրնշեցնեն աւետարանական բարբառն, Բայց եթէ լաւ խորհինք, կը տեսնենք որ Մետարանի քարոզութեան սկզբնաւորութիւնը և ոչ մէկուն կը վերաբերի: Այսին զի աւետարանական քաղցրաւոր բարբառոյ առաջին հրնշիւնը Եթէմէնի մասերին մէջ կը լսուի և Վաղգոթայի բարձր գիտանոյին վրայէն իւր լուսնի կ'առնու: Քրիստոնէութեան սկզբնաբարոյն նոյն ինքն Քրիստոսն է, իսկ առաքեալք նորա հետեւողքն են և քրիստոսեան աւագալուր ձայնի կրկնողքն: Արեւմտն ուր միայն այս մասին Պետրոսի կարծեցեալ իրաւասութիւնը:

Արդէն քրիստոնէական նորածին Եկեղեցւոյն մէջ, որ Քրիստոսի շուրջը կը ժողովուէր, մենք բնաւ չենք նշմարեր, որ Քրիստոս առաջին տեղը

Պետրոսին առաւ լինի, վասն զի առաջին տեղը և ոչ մէկուն կը պատկանի: Ինչպէս սքանչելի են Փրկչի այս խօսքերը, զոր արտասանեց Օրբեթեայի սրբւոյց մօր հարցման առթիւ. «Որ կամիցի ՚ի ձէնջ առաջին լինի՞ եղիցի ձեր ծառայ. » Մատ. Ի. 27: Փրկչի բերանէն բնաւ այնպիսի խօսք մի ելած չէ, որով կարենանք հետեւյնս թէ նա Պետրոսին գերիշխանութիւնն առաւ է միւս առաքելոց վրայ: Սենք եւս կարող չենք, արտաքայ Մատթայանի, Պետրոսեան գերիշխանութիւններադէլ, Ի՞նչ կրտսենենք Նոր Կտակարանի մէջ Պետրոսին նկատմամբ, թուենք մի առ մի, որպէս զի չըկարծուի երբեք թէ մենք կանխադրել նախապաշարում ունինք և կողմնակի կը վարուինք մեր դիտողութեան մէջ: Թուենք մի առ մի, որպէս զի բնաւ երկբայութեան տեղի չը թողունք մեր ասացուածոց մէջ:

Չենք ուրանար, որ Յիսուս յաճախ իւր խօսքը Պետրոսին կ'ուղղէ և Պետրոս յաճախ կը խօսի իւր ընկերակցաց կողմէն: Չենք ուրանար, որ Յիսուս գոգցես մասնաւոր մտադրութիւն կը դարձնէ: Պետրոսի վրայ իր պատրաստէ, կը կրթէ, կը փորձէ: Պետրոս գոգցես գործի մ'է, զոր Յիսուս կը յարգարէ. մետաղ մ'է, զոր կը զտէ. սուր մ'է, զոր կը սրէ: Պետրոսի կրթութեամբ կը կրթին եւ միւսները: Չենք ուրանար, որ Մատթայանի ներկայացուցած առաքելական անուանց շարքին մէջ Պետրոսի անունը յաճախ առաջին տեղը կը գրաւէ: Չենք ուրանար նմանապէս, որ Պետրոս ինքն կ'առաջարկէ երկու տասներորդ առաքելալը ընտրել ՚ի տեղի Յուդային, «Որ անկաւ և գընաց ՚ի տեղի իւր. » Գործ. Ա. 25: Իսկ Հոգւոյն Սրբոյ գալատենէն զինի, երբ

լեզուաց շնորհքը տիեզեաց, երբ անկից բաղմութիւնը խոնեցաւ, որոնք թիւհաւորուած չէին քահանաներէն, երբ երկրի շարժման հետ մարդկանց սրտերն եւս շարժեցան, դարձեալ Պետրոսն է, որ կը հրաւիրէ նորնմաները ՚ի մկրտութիւն և երեք հազար երկրպագուներ կ'ըսկսին երկիրպագանել Մատթայ հոգւով եւ ճշմարտութեամբ այն քաղաքին մէջ, ուր սղանաւ Վրիստոս: Վանի մի օր կ'անցնի, Պետրոս այն հաւատով ու դեւորուած, որոյ մի հասկին լեռներ կը տեղափոխէ, առաջի բաղմութեան հրաշալի բժշկութիւն մի կը կատարէ: Պետրոս, իւր նոր քարոզութեան համար, շղթայի կը մատնուի, բայց հինգ հազար անձինք կը կոչէ ՚ի խոտովանութիւն նոր հաւատոյ: Պետրոս կը կարնաւորի և երբեք իւր ազդեցութիւնը չը նուաղիր: Պետրոսի ազատութիւնը զինքը յառաջ կը մղէ դէպ ՚ի ամբօխը. իսկ նորա կարնաւորութիւնը կամ գերութիւնը առ ինքն կը բերէ հրէական քահանայութեան անգամները: Պետրոս կը յայտնէ քահանաներուն, ինչպէս և ամբօխին, մարդկանց երկնաւոր Հօր գթութեան խորհուրդը: Եւ առաջին անգամ, Պետրոսի կարնաւորութեան ընկերակիցն Յովնանէս կը խզէ իւր լուծութիւնը, կը գործակցի Պետրոսին, կը հռչակէ, կ'աւետարանէ երկնաւոր այցելութիւնը, խաղաղութեամբ ու պարզութեամբ սարսափ կը տարածէ քահանայից սրտերուն մէջ և կը դատապարտէ նոյա անգործութիւնը: «Եթէ արժանի իցէ առաջի Մատթայ ձեզ լսել առաւել քան Մատթայ, ընտրեցէք. » Գործ. Դ. 19: Պետրոս ազատուելով՝ դարձեալ իւր տեղը կը գրաւէ առաքելոց մէջ և կըսկսի գործել: Նոր

Կրօնկարանի մէջ երկու սոսկալի հրա-
շից առաջինը Պետրոսին կը պատկանի:
Նորա ձայնիւ լինանիա և Սափիրա
յանկարծամահ կը լինին իրենց կեղծ
բարեպաշտութեան եւ ստախոսու-
թեան համար: Ուսուցանելն և վար-
դապետելն ամեն առաքելաց կը պատ-
կանի, որովհետեւ ամենքն եւս ըն-
կալան Հոգին Սուրբ: Իսկ ձեռնար-
կութեան կամ սկզբնաւորութե մէջ
մասնաւոր յատկութիւն մի կ'երեւի
Պետրոսի մէջ, մինչև որ կեդրոնները
կը բազմանան, նոր լեկեղեցին քանի մի
նորերը կը ծնանի, և իւրաքանչիւրն,
առաջնոյն պէս, իւր յառաջամարտիկն
կ'ունենայ: Փիլիպպոս կ'ուսուցանէ
և կը սերմանէ լեւտարանի նոր սեր-
մունքը Սամարիայի մէջ: Պետրոս, ա-
ռանց սերմանելու, կրկնապէս և կը հնձէ:
Նա խուրձ կը կտայ, կը կարգաւորէ
և Փիլիպպոսին հետ կը խնդակցի:
Պետրոս այցելութեամբ կը շրջի ամեն
լեկեղեցիներ. Գործ. Թ. 52: Իսկ է
արդեօք այսքանը: Ոչ: Պետրոս աշ-
խատանք մի եւս ունի, զոր պիտի յի-
շենք. Պետրոս հանդիսապէս հեթա-
նոսներ ևս լեկեղեցւոյ ծոցը կը մուծա-
նէ: Ըստանոր եւս, առաւել գործ
կ'երեւի, քան թէ ուսուցանել: Պետ-
րոս ոչ հնարեց, ոչ գտաւ, ոչ յղա-
ցաւ և ոչ մտաբերեց, որ Ըստուծոյ
շնորհքը ընդհանրական է: Նա մի
այն տեսիլ մի կը տեսնէ, որուն խորը
խեղճան անթափանցելի է իրեն հա-
մար:

Ըստ տեսլեամբ կ'ուսանի, կը պատ-
րաստուի Պետրոս յառաջելու դէպ ՚ի
մի անակնկալ և նոր ճշմարտութիւն,
կամ, աւելի պարզ ասել, դէպ ՚ի
զարգացումն, դէպ ՚ի հանրական ծա-
ւալումն աւետարանական մեծ ճրջ-
մարտութեան: Պետրոս ոչ թէ կ'ու-
սուցանէ, այլ ինքն է որ կ'ուսանի,

երբ Ըստուծոյ հրամանաւ Կուռնէ-
լիոս հարիւրապետի տունը կ'առաջ-
նորդուի, և այն տեղ իւր տեսլեան
մեկնութիւնը կը գտնէ. և երբ կը
տեսնէ, որ Հոգին Սուրբ սփռած է
իւր պարզեւները և դրօշմած է իւր
կնքով այն մարդիկը, որոնք ոչ Հրե-
այ են և ոչ սերունդ Հրէից, զար-
մացմամբ կը հրատարակէ Հեթանո-
սաց կոչման նոր և հրաշալի աւետի-
քը և կ'աղաղակէ մարդարէին հետ.
«Ուրախ լըր, ամուլ, որ ոչ ծնանէ-
իր, գոչեմ և աղաղակեմ որ ոչդ երկ-
նէիր. . . ընդարձակեմ զտեղի խո-
րանի քո և զըրահից քոց. կանգնեմ
և մի անխայեր. . . » Եսայ. ԾԴ. 1-5:
Ուր կը մնան Պետրոսի հրէական նախ-
կին նախապաշարմունքները սոյն օրի-
նակ յայտնութեան առջեւ: Ով կա-
րող է ընդդիմանալ և արգելուլ մը-
կրտելու այն մարդիկը, որոնք ըն-
դունած են Հոգին Սուրբ: Կը տա-
րակուսի արդեօք Պետրոս, կը տա-
տամսի, կ'երկմոխ: Ոչ երբէք: Նա
կըտտապալէ այն պատուարը, այն ցան-
կը, զոր սակաւ ինչ առաջ անկործա-
նելի կը կարծէր: Նա իսկոյն կը դա-
դարի հրէութենէ, ինչպէս և նորա-
հաւատները կը դադարին հեթանո-
սութենէ: Պետրոս կը հեղու միլը-
տութեան ջուրը հեթանոս գլուխ-
ներուն վրայ, և Կուռնէլիոսի յար-
կին տակ կը կատարուի Ըստուծոյ ա-
մենամեծ խոստումը և կը բացուի
քրիստոնէութեան անհուն ապագան:

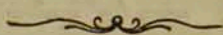
Ըհա՛ առանց զլանալու թուեցինք
մի առ մի Պետրոսի գործքերը, որ-
պէս զի չասեն մեզ՝ թէ միայն Նոր
Կրօնկարանի մի երեսը կը կարգանք,
Իսկ այսուհետեւ միայն Պետրոսի ա-
նունը և հետքը պիտի տեսնենք: Ո-
րոնեցէք, հետազօտեցէք, շերեւի
Պետրոս: Պողոս կը ծածկուի Պետ-

րոտի անձը և կը լռէ նորա անուներ : Պետրոսի գործը տակաւին աւարտը
լած չէ : Նա պիտի աշխատի մինչեւ
իւրնահատակութեան վերջին և բեղ-
մնաւոր հանդէսը : Բայց քարոզու-
թեան առաջին մղումն զինի՝ Պետ-
րոսի դերը նոյն չէ : Նա իրօք և լու-
թեամբ կը հրաժարի այն առաջնու-
թենէն, զոր առ ժամանակ մի կը վա-
րէր : Հին Հռովմայ դիքտատորնե-
րուն նման նա կը դառնայ դէպ ի ա-
րօրը : Եւ այսուհետեւ, եթէ փա-
փագինք առաւելութիւն մի կամ ա-
ւագութիւն մի փնտռել Պետրոսին
վրայ, ուրիշ բան չենք գտներ, բայց
միայն հեղութիւն և խոնարհութիւն,
Ո՛վ կարող է կարգաւ և կամ ո՞վ կար-
գացած է երբէք Պետրոսի թղթերը,
առանց նշմարելու նորա հեղահամ-
բոյր և խոնարհ հոգին : Բայցք նորա
թղթերը և կարգացէք : Ո՛ր է այն
անհամբեր և խրոխտ Սիմոնը, որ կը
հարկանէ քահանայապետի ծառան :
Մատ. Իժ. 51 : Ո՛ր է այն յանձնա-
պատան Սիմոնը, որ կը համարձակի
ասել իւր վարդապետին. « Թէպէտ
և ամենեքեան գայթակղեցին ի քէն,
սակայն ես ոչ գայթակղեցայց » : Մատ.
Իժ. 35 : Ո՛ր է այն յանդուգն Սի-
մոնը, որ Յիսուսի տնօրէնութեան
կատարմանը դիմադրելով և նորա հետ
կապելով կ'աղաղակէր. « Նաւ լիցի
քեզ տէր, մի եղիցի քեզ այդ » : Սի-
մոն ոչ եւս է, և ոչ երեւի տեղի նո-
րա : Բայց ո՛ր է նմանապէս այն Սի-
մոնը որ կ'ուրանար իւր Տէրը և Վար-
դապետը : Չը կայ այս Սիմոնը իւր
թղթերուն մէջ, անհետացած և չը-
քացած է նա, ոչ միայն Փրկչի առ-
ջեւ, այլ և նոցա առջեւ, զորս ի
պատերազմ՝ կ'առաջնորդէր խաւարի
դէմ : Սիմոնը փոխուած է ի զգօն,
քաղցր, մարդասէր և հեղահամբոյր

ծառայ Նստուծոյ և մարդկան : Սիմոն
դարձած է հրաշալի տիպար խոնարհ
հութեան և ամբծութեան :

Երդ այս ամենը յառաջ բերելէն
զինի՝ շարունակենք այժմ ամեն կող-
մէն պարզել խնդիրը և ակներեւ ցոյց
տալ աւետարանական ճշմարտութեց
այն փրկարար արդիւնքը, զոր մար-
դիկ կ'սրող են բազել ուղիղ մեկնե-
լով և հասկնալով Նստուծոյ խօսքը :

(Շարունակելէ)

ՍՈՒՐԲ ՏԵՂԵԱՅ ԽՆԴԻՐԸ

(Շարունակութիւն, տես թիւ 2 :)

« Նոյն շնորհքը կորսնցուցած չեմ
համարեր, լուա Պ. Հիւպատոսը,
քանի որ դուք առատասիրտ էք և նե-
րողամիտ Հայր. դարձեալ պիտի շը
նորհէք նոյն արտօնութիւնն, որոյ
վասն դեռ ես իմ յոյսս կտրած չեմ,
և կը թախանձեմ և պիտի թախան-
ձեմ որ ընդունիք սոյն խնդիրս, և
թոյլատրէք Լատինաց գալ իւրեանց
պատարագը ընել դարձեալ, և ես
ինչպէս փոքր մի յառաջ ալ ասացի,
պէտք եղածները պիտի ըսեմ և պի-
տի պատուիրեմ, որ այսուհետեւ եր-
բէք ձեր իրաւունքին չդպչին, և նա-
րանոր սովորութիւններ չհաստատեն
և զձեզ չվշտացնեն » :

Եւ աւելցուց Պ. Հիւպատոսն ը-
սելով թէ, « Ինչ պատուական եկեղե-
ցի ունիք եղեր, ասոր նմանը չտեսայ
Լորուսաղէմի մէջ, իրաւ որ կ'արժէ :
Ուրեմն Սրբազան Հայր, երջանիկ էք
դուք և ձեր ազգը, որ Սուրբ Լորու-
սաղէմի մէջ, պատուական Պատրիար-
քարան մի ունենալէ յետոյ՝ այսպէս